

Podobe iz naroda.

III. Babica.

(Spisal Podgoričan.)

Babice ne zabim nikdar. Vedno mi je pred očmi njena podoba, živo se spominjam njenega govorjenja in delovanja. Pa kako bi se tudi ne spominjal z ljubeznijo in hvaležnostjo nje, ki mi je namestovala mater, nje, ki mi je bila vse . . . !

Bog ni dal, da bi bil jaz videl kdaj svojega očeta, da bi bil poznal svojega deda. Umrla sta mi oba, predno sem znal razločevati, kdo so moji stariši, kdo so sosede in tujei. In kmalu, kmalu potem, ko sem obul prve hlačice, ko sem šel prvič v šolo, legla je tudi moja mati v hladni grob, v večni počitek. Nagloma sem bil na svetu sam, čisto sam . . . brez očeta in matere, brez bratov in sester . . . postal sem sirota . . . Trebalo mi je skrbne in blage roke, ki bi vodila mlado življenje po pravi, a težavni poti poštenja skozi mnogoštevilne nevarnosti, ki vedno hočejo uničiti mlado bitje dušno in telesno. Ko bi mi bili stariši zapustili mnogo lepih tisočakov, prostrana posestva, polne žitnice, poln hlev živine, bilo bi se našlo takoj nebroj skrbnih varihov, ki bi bili hoteli skrbeti za-me, bogatega dediča. Tako pa, ko so videli, da sem siromak, še zmenil se ni nikdo za-me, in moral bi bil poginiti kakega mrzlega zimskega dné ob cesti, ko bi bil hodil od sela do sela, od hiše do hiše, da nisem imel — babice.

Moja babica je doživela že mnogo veselih dni, a še več takih, ki se jih človek spominja z boleščjo. Množica let

in brezštevilne skrbi in težave so zapustile znatne sledove na njej. Pod težo let se je lahko uklonila njena postava, od premnogih skrbij so se pobelili njeni lasje, ki jih je nosila v trak vpletene v dveh kratkih kitah. Lica in čelo je imela nagubančena, zakaj zob časa niti gladki in sveži koži mladega obraza ne prizanese. Često je bila moja babica tudi vesela, in takrat so ji sive, udrté oči veselja žarele in ostre poteze okoli ust so se premenile v dobrovoljen nasmeš; tedaj sem tudi videl, da ima babica samo še jeden zob. Nas, svoje vnuke, je imela silno rada; posebno mene je imela rajša, nego svoje sinove, zato ker sem bil na svetu tako zapuščen. Učila me je vedno, kako mora človek pošteno živeti, lepo se vesti, vselej prej dobro premisliti, predno kaj stori itd. Oj, ko bi bil jaz verno v sreču ohranil njen zlati nauk, njene premissljene besede ter po njenih svetih tudi ravnal, bil bi danes drug človek, nego sem sedaj; ne bi mi bilo treba se s tako težavo boriti za obstanek, za to borno življenje . . . Pa mislil sem si: babica je stara, zastarela je v svojih nazorih, ki so sedaj prišli že ob veljavo; prijel sem se novih načel in tako sem zagazil globoko v blato, iz katerega ne bodem mogel več, ali pa le z veliko težavo. Upam, da bode Bog uslišal go-rečo molitev verne babice.

Kako marljiva je bila moja babica! Delala je neprestano od zore do mraka, po letu in po zimi. Njeno geslo je bilo:

»Vstani zjutraj s svitom in zvečer pojdi k počitku z mrakom!« Tako je tudi ravnala vedno in je bila nevoljna, ako tudi drugi nismo tako storili. Vsako jutro je šla v cerkev k maši; seveda, dokler sem bil doma, moral sem iti tudi jaz vsak dan ž njo, razven ob hudem zimskem mrazu. Zjutraj, ko se je oblekla, pokleknila je na klop k peči in je molila; takrat smo morali drugi vstajati. Potem je šla v hlev pogledat k živini; ako nisem še bil po koncu takrat, ko se je vrnila, vzela je odejo raz mene, in hočeš nočeš, moral sem vstati. Dejala je vedno, da je tisti človek najbolj len, ki čaka, da ga solnce na postelji obsije. Potem se je pripravila za v cerkev. Ko je bila dobra, odprla je svojo veliko škrinjo in je vzela iz nje molek, mašno knjigo z debelimi črkami in starim tiskom, dalje robec, da je vanj zavila knjigo, in potem je še vzela naočnike, ki jih je imela v usnjatih nožnicah. Po poti, ako ni imela tovarišije, je molila. V cerkvi je imela svoj sedež.

Čez dan je imela opravila vedno polne roke. Dokler je bila še pri moči, krmila je goved in praseta, pozneje pa samo perjad.

V soboto, ko je odzvonilo delopust, pripravljala se je za nedeljo. Najprvo je dela v red svoje lase, potem je osnažila obuvalo; ko je storila to, umila se je, potem je pa še jedenkrat pogledala, ali je kakšno silno delo, da se ne sme odložiti. Ko je videla, da je vse pospravljeno, šla je zgodaj k počitku. Ob nedeljah je šla največkrat k dvema mašama; vselej, predno je odšla, dejala je onim, ki so doma ostali: »Dobro varujte! Bog z vami in sv. Florijan!«

Popoldne je bila največkrat sama doma, med tem, ko so šli drugi k nauku. Ko je v cerkev odzvonilo, vzela je tudi ona knjigo, največkrat »Dufhno

Pafho«, sedla je za mizo, nataknila rmeno okovane naočnike ter je brala toliko časa, da so se vrnil iz cerkve. V poletnem času, ako je vreme dopuščalo, šla je babica po nauku na polje, da je videla, kako uspeva setev.

Po zimi je predla . . .

Preprosto in zadovoljno je živela moja babica.

Takrat, ko sem bival pri njej, bil sem tudi jaz srečen in zadovoljen.

IV. Materina smrt.

Po soparnem dnevu je prišla temna, viharna noč. V hiši, sredi vasi, sedeli smo jaz, moja babica in teta. Na postelji je ležala moja mati. Mirno je ležala na trdem ležišču; veli roki je imela skleneni na prsih; dihala je počasi in težko; obraz je bil bled in upadel, oči pa globoko udrte pod čelo. Na očeh njenih je ležal mrak, a v duši njeni je bilo jasno. Čutila je, da so ji ure že štete. Pričakovala je smrti mirno in udano.

Babica je sedela na stolu — hčeri na strani, jaz sem sedel na klopi, teta pa pri peči. Nobeden si ni upal govoriti. Tesno mi je bilo pri srcu. Čulo se je le materino dihanje in pa počasni tik-tak na steni. Sedaj sem pogledal bolno mater, sedaj skrbno babico in sedaj zopet teto, ki se je hudo borila s spancem; reva že mnogo nočij ni zatisnila očesa. Svetilka je brlela ob koncu vzglavja ter je s svojo slabo svetlobo mračno razsvetljevala sobo. Čudno je bilo v sobi . . .

Zunaj je tulil veter okoli hišnih oglov ter vršel po drevju. Časih je butnil na večna vrata, časih zopet na okna, da so kaj neprijetno zašklepetala. Zdelo se mi je, da hoče priti v sobo in tudi tu kaj prevrniti. Bilo me je groza.